Województwo Lubelskie

Nazwa województwa	**Lubelskie**
Stolica	**Lublin**
Powierzchnia	**25 122,49 km²**
Mniejszości narodowe	**ukraińska, romska, białoruska, niemiecka ormiańska, litewska, żydowska**
Język / Gwara	**Język polski ; gwary: podlaska, chełmska, zamojska. mazowiecka i małopolska.**

Województwo lubelskie powstało w 1999 roku w wyniku reformy administracyjnej dzielącej Polskę na 16 województw. Jest trzecim co do wielkości województwem w Polsce. Usytuowane jest w południowo-wschodniej części kraju. Sąsiaduje od północy z województwami podlaskim i mazowieckim, od zachodu ze świętokrzyskim, a od południa z podkarpackim. Jego wschodnia granica z Białorusią i Ukrainą wyznacza jednocześnie wschodnią granicę Unii Europejskiej. Stolicą województwa i centrum kulturalnym regionu jest Lublin, a do ważniejszych ośrodków należą również Biała Podlaska, Puławy, Chełm i Zamość. Lubelszczyzna, to kraina położona na wschodnich krańcach Polski, od stuleci pozostająca na styku kultury Zachodu i Wschodu, łącząca tradycje katolickie, prawosławne, judaistyczne, ale także znacznie bardziej orientalne - greckie, ormiańskie, tatarskie... Lubelskie to jeden z największych i najważniejszych regionów rolniczych Polski i największe po Śląsku węglowe zagłębie kraju.

Ciekawostki

- Województwo lubelskie jest **trzecim co do wielkości** województwem w Polsce i liczy sobie już **ponad 530 lat**
- **Ponad 23 proc. powierzchni regionu lubelskiego zostało objęte ochroną** w ramach 2 parków narodowych, 17 parków krajobrazowych, 17 obszarów chronionego krajobrazu oraz 87 rezerwatów przyrody. Na terenie województwa mamy też ponad 1500 pomników przyrody.
- **Lubelskie to region międzynarodowych ostoi najrzadszych gatunków zwierząt** (m.in. susła perełkowanego, żołny, głuszca, orlika krzykliwego, żółwia błotnego, leśnego konika polskiego) **zapisanych w Czerwonej Księdze Ginących Gatunków.**
- Województwo Lubelskie to **największe po Śląsku węglowe zagłębie kraju**
- Na terenie województwa skatalogowano ponad **20 tys. obiektów o historycznej wartości kulturowej**
- Kamienna **wieża mieszkalno-obronna w Stołpiu** z XI-XII wieku jest **najstarszym zabytkiem architektury w regionie**
- **Dęblin to jeden z największych zespołów fortecznych** wybudowanych przez wojska carskie na ziemiach polskich
- **Masłomęcz znany** jest w Europie **z odkrytej osady Gotów** z II-IV w., znaleziska prezentowane są w muzeach w Hrubieszowie i Zamościu
- **Tradycje wyrobu ceramiki** w Łążku Garncarskim na południowym krańcu Lasów Janowskich, **sięgają 200 lat**.
- **Fortyfikacje w Zamościu**, tworzące wraz z miastem renesansowy układ urbanistyczny, **należą do najwspanialszych dzieł architektury europejskiej**
- **Kraśnik** - jedno z najstarszych miast regionu, znane w kraju jako **stolica polskiej cegły**
- **Cud lubelski** - 3 lipca 1949 r., w lubelskiej katedrze na obrazie Matki Boskiej Częstochowskiej ukazały się **krwawe łzy spływające po policzku Maryi Panny.**
- **Lubelskie Stare Miasto** należy do grona najlepiej zachowanych zabytkowych zespołów urbanistycznych w Polsce

- Lublin jest jednym z 3 miast w Polsce (obok Gdyni i Tych), w którym **od 1953 roku** jako środki komunikacji miejskiej kursują **trolejbusy**
- **Stary Teatr w Lublinie** to jeden z najstarszych obiektów teatralnych w Polsce (starszy budynek istnieje jedynie w Krakowie)! Został zbudowany w 1822 r.
- **Teleturniej "Jeden z Dziesięciu**- jeden z ambitniejszych teleturniejów wiedzy emitowanych przez Telewizję Polską, nagrywany jest lubelskim oddziale Telewizji
- **Radio Lublin** - pierwszy raz słowa "Tu Polskie Radio Lublin" zostały wypowiedziane na antenie w 1944 roku. Była to propagandowa radiostacja stworzona przez PKWN i wykorzystywana przez Rząd Tymczasowy.
- **Festyn "Święto Krainy Rumianku"-**.czerwiec i lipiec na Polesiu Lubelskim pachną rumiankiem. Od 2005 roku odbywa się tu Święto Krainy Rumianku, jedyna tego typu impreza-festyn w Polsce.

Strój Ludowy: Lubelski - Krzczonowski

strój kobiecy: biała bluzka, barwna spódnica bogato zdobiona kolorowymi wstążkami, krótki fartuszek również przyozdobiony wstążkami i koronką, czarny gorset z naszyciami, na głowie upięty wianek z wstążkami

strój męski: biała koszula zdobiona haftem od pasa układana w fałdki, kaftan z ozdobą w postaci wyciętych "okienek" pod które podłożone są kolorowe wstążki, kapelusz zrobiony szydełkiem z włóczki

Legendy i podania

"Sen Leszka Czarnego" - Latem roku pańskiego 1282, kiedy to Litwini i Jadźwingowie panoszyli się na Lubelszczyźnie, Leszek Czarny, książę krakowski ruszył Lublinowi na pomoc. Droga z Krakowa była jednak długa i gdy wojska w końcu dotarły nad Bystrzycę, wroga już nie było - odjechał na wieść o potężnym władcy. Znużony Leszek zasnął pod dębem. We śnie przyszedł do niego święty Michał Archanioł. Podał mu królewski miecz i nakazał ścigać wroga. Leszek Czarny posłuchał Archanioła, dopadł wrogów i pokonał. Z wdzięczności za zwycięstwo Leszek Czarny ściął dąb, pod którym śnił, a jego pień uczynił podstawą ołtarza. Ołtarz zaś stał się częścią ufundowanej przez księcia świątyni, która przez sześć wieków służyła mieszczanom Lublina. Dzisiaj fary pod wezwaniem św. Michała już nie ma, ale dokładnie wiemy, gdzie rosło drzewo, w cieniu którego śnił Leszek Czarny.

"Szczupak lub lin" - Pewnego słonecznego majowego dnia przejeżdżał przez okolice Lublina Książę.Okolice naszego grodu, który jeszcze nie miał nazwy, tonęły w zieleni. Czysta i bystra Bystrzyca wartko szemrała wśród wzgórz. - Hej, rybacy, co to za gród? - zapytał książę, który wraz ze swą drużyną zatrzymał konie nad rzeką. Zeskoczył z siodła, rzucił giermkowi lejce i podszedł do ludzi stojących przy łodziach - Nie wiemy panie – rzekli rybacy. - A, to i wy też w podróży? - zainteresował się książę. - Nie, panie, mieszkamy w grodzie, ale on nie ma nazwy - wyjaśnili rybacy. Na to książę postanowił, że owo miejsce nad Bystrzycą będzie się nazywało tak, jak ryba wyłowiona z rzeki. Kazał zarzucić sieci. Gdy je wyciągnięto, były w nim dwie ryby - szczupak i lin. I rzekł książę, ucinając spór, który natychmiast wybuchł na brzegu: szczupak jest wilkiem rzecznym, nie chcę, aby mieszkańcy tej osady tacy byli, lin zaś to ryba łagodna, więc wybierając z dwojga... zaraz, zaraz szczupak lub lin... niech ten wasz gród lub-linem się zwie. I tak zostało do dziś.

"Herb Lublina z koziołkiem"- Na przełomie XIII i XIV wieku lubelscy mieszczanie zabiegali o prawa miejskie dla Lublina u panującego wówczas księcia Władysława Łokietka. Opowiedzieli mu jak to ludzie uciekając przed Tatarami, tak się spieszyli, że nie zabrali ze sobą niczego do jedzenia ani do picia. I wtedy okazało się, że na szczęście ktoś zabrał ze sobą kozę. Książę przyrzekł posłom przywilej lokacyjny. Pozostało jedynie nadać herb nowemu miastu. I tu książę wraz z posłem dominikaninem uradzili, że w herbie powinna znaleźć się koza, która wykarmiła ludzi podczas tatarskiego najazdu. A pewnie dlatego, żeby sama nie była głodna, kazał namalować na herbie gałąź, na której rosną winogrona. Gdy lubelscy wysłannicy odbierali herb od malarza krakowskiego, przerazili się - ujrzeli bowiem starego długowłosego kozła zamiast kozy. Obecnie Lublin zwany jest potocznie **„Kozim Grodem"** z uwagi na kozła w herbie miasta.

„Sąd diabelski i czarcia łapa”

Legenda o tym jak czarcia łapa zostawiła ślad w gmachu Trybunału Koronnego w Lublinie. Do Trybunału dawno temu przychodzili ludzie po sprawiedliwość. Przyjechała kiedyś szukać sprawiedliwości w Trybunale biedna wdowa, której bogaty magnat najechał dwór, złupił co mógł, a resztę spalił. A że był bogaty i przekupił sędziów, zapadł wyrok niekorzystny dla wdowy. Wdowa tak bardzo i tak głośno płakała, że usłyszeli ją czarci!

Diabły prawdziwe w długich czarnych płaszczach, spod których wystawały kosmate ogony i kopyta zamiast butów, weszli do Trybunału i usiedli za tym samym stołem, za którym sędziowie siadali w dzień. W niezwykły sposób na sali pojawił się bogaty magnat, biedna wdowa, ich świadkowie oraz skryba, który przebieg rozprawy zapisuje. Jeszcze raz wysłuchali racji obu stron, po czym naradzili się i jednogłośnie wyrok wydali na korzyść wdowy. Przybijając pieczęć na dokumencie, czarcia łapa opadła na dokument i zostawiła swój ślad nie tylko na nim, ale i na stole! W Lublinie do dziś można zobaczyć ślad po tym wszystkim, co wydarzyło się w Trybunale. Ława z wypalonym śladem diabelskiej dłoni przetrwała do dzisiejszych czasów i zobaczyć ją można w lubelskim zamku. Przypomina o tym by wyroki sądów były zawsze sprawiedliwe.

Kuchnia Regionalna:

Całuski pszczelowolskie – W dniu 16 kwietnia 2012 roku na Listę Produktów Tradycyjnych zostały wpisane w kategorii wyroby piekarnicze i cukiernicze. Całuski to okrągłe, niewielkie (15-20 mm), złotobrązowe ciasteczka o półkolistym przekroju i zwartej, lekko porowatej strukturze. Mają słodki smak oraz łagodny zapach miodu, przypraw korzennych i wosku pszczelego. Mimo wyraźnie twardej, a jednocześnie kruchej konsystencji, rozpływają się w ustach.

Cebularz lubelski - wspaniały regionalny pszenny wypiek w kształcie okrągłego placka o średnicy 15-20 cm złotego koloru o swoistym zapachu i cebulowym smaku.

Forszmak lubelski - pożywny gulasz z ogórkami kiszonymi, zaprawiony koncentratem pomidorowym i podany w wydrążonym bochenku chleba. W niektórych rejonach Lubelszczyzny zamiast w kokilkach podawany jest w koszyczkach z ciasta naleśnikowego. Do forszmaku używa się wiele pozornie nie pasujących do siebie składników.

Znane postacie:

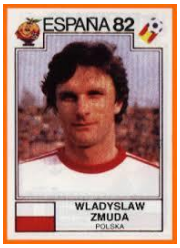

Władysław Żmuda - polski piłkarz i trener piłkarski, urodzony w Lublinie. Swoją karierę rozpoczynał w Motorze Lublin. Czterokrotnie brał udział w Mistrzostwach Świata w piłce nożnej. Medalista Mistrzostw Świata 1974 i 1982 oraz Igrzysk Olimpijskich w 1976,

Beata Kozidrak – Lublinianka, polska piosenkarka, wokalistka zespołu Bajm, operująca ponad czterooktawową skalą głosu. Znana m.in.:z takich przebojów jak: „Dwa serca, dwa smutki”, „Biała armia” , „Ta sama chwila” czy „Myśli i słowa” na początku XXI wieku.

Najsłynniejsi Lublinianie, czyli kabaret Ani Mru Mru powstał w 1999 roku. Teraz należą do elity polskiej sceny kabaretowej i śmiało można powiedzieć, że są najlepsi. Tworzą go Marcin Wójcik (założyciel i pomysłodawca), Michał Wójcik i Waldemar Wilkołek

Janina Porazińska – polska poetka urodzona w Lublinie, prozaik, tłumaczka literatury szwedzkojęzycznej. Współpracowała z pismami dla dzieci: "Przyjaciel Dzieci", "Promyk", "Promyczek", "Płomyk", "Słonko" i "Poranek". Najbardziej znane utwory: Kichuś majstra Lepigliny, W Wojtusiowej izbie, Psotki i śmieszki, Szewczyk Dratewka.

Marek Grechuta - polski piosenkarz, poeta, kompozytor urodzony w Zamościu. Uznawany za najważniejszego przedstawiciela polskiej poezji śpiewanej, wykorzystującego często elementy rocka, jazz-rocka i rocka progresywnego

Miasto wojewódzkie - Lublin

Miasto na prawach powiatu w południowo-wschodniej Polsce, stolica województwa lubelskiego. Położony na Wyżynie Lubelskiej nad rzeką Bystrzycą, historycznie w Małopolsce. Był miastem królewskim Korony Królestwa Polskiego. Miasto posiadało prawo do czynnego uczestnictwa w akcie wyboru króla].Jest największym polskim miastem po wschodniej stronie Wisły, 2. co do wielkości w Małopolsce, a 9. w kraju pod względem liczby ludności (343 598 mieszkańców) oraz 15. pod względem powierzchni (147 km²).

Atrakcje Turystyczne Lublina

Wzgórze zamkowe: **Najstarsze budowle** znajdują się **na Wzgórzu Zamkowym**. Z królewskiego zamku przetrwała romańska cylindryczna **wieża – donżon** i gotycka **kaplica Trójcy Świętej - najcenniejszy zabytek Lublina.**

Zamek Lubelski

Już w czasach króla Bolesława Chrobrego istniała tu drewniana strażnica. Król Kazimierz Wielki nakazał wznieść w miejscu drewnianej strażnicy murowany zamek. W zamku bywali polscy królowie, m.in. Kazimierz Wielki i Władysław Jagiełło. W XIII w. powstała, istniejąca do dziś, murowana romańska wieża zwana donżonem. W XVI w. zamek przebudowano w stylu renesansowym. Podczas wojen w XVII w. obiekt uległ zniszczeniu i dopiero w XIX w. został odbudowany w stylu neogotyckim jako więzienie. **Obecnie mieści się tu Muzeum Lubelskie**.

Donżon - okrągła wieża obronna z XIII w., najstarszy obiekt na Wzgórzu Zamkowym i jednocześnie jeden z najstarszych zabytków architektury na Lubelszczyźnie. Została zbudowana z kamienia wapiennego i cegły. Ma średnicę 15 m i mury grubości dochodzącej do 4 m. Zwieńczenie wieży to efekt XIX-wiecznej przebudowy. Na szczycie budowli znajduje się udostępniony turystom punkt widokowy, z którego rozciąga się piękna panorama Wzgórza Staromiejskiego i innych części Lublina.

Kaplica Zamkowa pw. Trójcy Świętej, wystawiona przez Kazimierza Wielkiego w połowie XIV w., pierwotnie gotycka, później rozbudowana w stylu renesansowym. W 1418 r. jej wnętrza ozdobiono ufundowanymi przez Władysława Jagiełłę freskami rusko-bizantyńskimi pędzla mistrza Andrzeja pochodzącego z Rusi. Polichromia o treściach religijnych w duchu kościoła prawosławnego zdobiąca zarazem mury rzymskokatolickiej świątyni, to unikalny przykład koegzystencji kultur wschodnio- i zachodnioeuropejskiej.

Ściany, sklepienie i środkowy filar kaplicy pokrywają malowidła w stylu rusko-bizantyńskim. Tę unikalną polichromię ukończył w 1418 roku zespół ruskich malarzy pod kierunkiem mistrza Andrzeja na zlecenie króla Władysława Jagiełły.

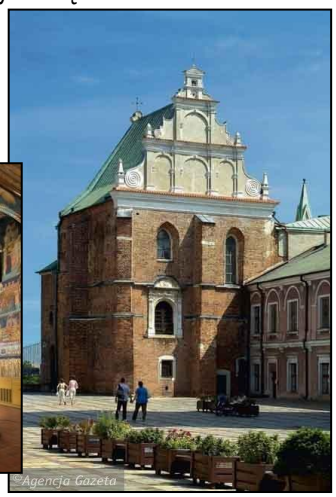

Stare Miasto w Lublinie

Lubelskie Stare Miasto należy do grona najlepiej zachowanych zabytkowych zespołów urbanistycznych w Polsce.

Rynek Starego Miasta - dawniej stanowił centrum miasta. Ma wymiary około 60 x 70 m. **Jego środek zajmuje dawny gmach Trybunału Koronnego** - pierwotnie budynek pełnił funkcję ratusza (obecnie Urząd Stanu Cywilnego). **Rynek otaczają zabytkowe kamienice**, z których wiele zajmują restauracje, kafejki i puby. Do najciekawszych kamienic należą Kamienica Klonowiców ze sgraffitowymi medalionami postaci związanych z Lublinem i **Kamienica Konopniców** z manierystyczną fasadą z 1575 r. Pod domami i ulicami Starego Miasta rozciągają się na kilku kondygnacjach ogromne podziemia, wydrążone w podłożu lessowym. Biegnie nimi podziemna trasa turystyczna długa na 300 metrów.

Trasa podziemna w Lublinie to jedna z ciekawszych atrakcji turystycznych Lublina. Znajduje się pod kamienicami Starego Miasta, prowadząc przez korytarze i sale na trzech kondygnacjach na głębokości od 9 do 12 metrów dawnych piwnic kupieckich. Początek trasy podziemnej rozpoczyna się w gmachu dawnego Trybunału Koronnego znajdującego się na Rynku a kończy pod kamienicą Placu po Farze. W podziemiach możemy obejrzeć makiety przedstawiające najważniejsze okresy rozwoju Lublina. Na uwagę zasługuje widowisko mieszczące się w jednej z sal a przedstawiające pożar Lublina w 1719 roku.

Z obwarowań miejskich, wznoszonych od czasu najazdu tatarskiego 1341 r., zachowała się baszta gotycka oraz **dwie bramy: Krakowska** - jeden z symboli Lublina, i **brama Grodzka** (XIV w. 1785 r.). Część murów obronnych wchłonęła późniejsza zabudowa.

Brama Krakowska - symbol miasta, jeden z najbardziej rozpoznawalnych zabytków Lublina. Położona jest na granicy Starego Miasta i Śródmieścia**. W przeszłości była jedną z dwóch bram wjazdowych do miasta**. Zbudowana w połowie XIV w. wraz z murami obronnymi. Zasadniczy zrąb murów pochodzi z gotyku. Ośmioboczną, otynkowaną wieżę dobudowano w połowie XVI w. Przednie lico bramy wysunięte jest przedbramie z renesansowym krenelażem. Całość wieńczy barokowy hełm. **Wewnątrz znajduje się Muzeum Historii Miasta Lublina**

Brama Grodzka powstała w 1341 r. wraz z budową murów obronnych. Pierwotnie pełniła funkcję jednej z dwóch bram wjazdowych do miasta. Z bramy w kierunku zamku prowadził wtedy drewniany most. Przebudowa w 1785 r. przez Dominika Merliniego, (nadwornego architekta króla Stanisława Augusta Poniatowskiego) nadała jej styl klasycystyczny i pozbawiła jej cech obronnych. **Jej wnętrza obecnie zajmuje Ośrodek Brama Grodzka - Teatr NN, gdzie prezentowana jest makieta dawnej dzielnicy żydowskiej.**

Klikon, czyli krzykacz miejski – jest jedną z ciekawszych atrakcji miasta. Lublin jest jedynym miastem w Polsce, w którym od dwudziestu lat można spotkać na Starym Mieście lub Deptaku krzykacza miejskiego. Swoje obwieszczenia skierowane do mieszkańców Lublina zaczyna tymi oto słowami: **“ Mieszczki i mieszczanie królewskiego, stołecznego grodu Lublin i wy, droga gawiedzi, zatrzymajcie się i posłuchajcie!”**

Archikatedra i Wieża Trynitarska **Wieża Trynitarska to najwyższy zabytek Lublina, liczący 64 m wysokości**. Pierwotnie istniała tu furtka w murach miejskich. Nadbudowana w 1819 r., jako dzwonnica sąsiadującej z nią świątyni, uzyskała obecny wygląd. Ze zlokalizowanego na wysokości 40 m tarasu widokowego podziwiać można panoramę miasta. **W salach Muzeum Archidiecezjalnego Sztuki Sakralnej znajdujących się wewnątrz wieży obejrzeć można ekspozycję rzeźby sakralnej**. Wieżę wieńczy potężny pozłacany blaszany kogut. Jest to jeden z najciekawszych punktów widokowych Lublina.

Archikatedra Lubelska śś. Jana Chrzciciela i Jana Ewangelisty zbudowana została wraz z kolegium jezuitów na przełomie XVI i XVII w. Późniejsze przebudowy nadały jej cechy barokowe i klasycystyczne. Wnętrze pokryte jest iluzjonistyczną polichromią wykonaną w latach 1756-57.
Na szczególną uwagę zasługuje **kopia obrazu Matki Boskiej Częstochowskiej, otoczona kultem wiernych za sprawą słynnego "cudu lubelskiego" w 1949 r.** W archikatedrze warto zwiedzić zakrystię akustyczną o niezwykłych właściwościach akustycznych, krypty oraz skarbiec.

Pomnik Walki i Męczeństwa w Muzeum na Majdanku
Nazwa właściwa obozu brzmiała KL Lublin i tak obóz był nazywany oficjalnie od 1943 roku. Potoczna nazwa "Majdanek" pochodzi od dzielnicy Lublina (Majdan Tatarski) Był to drugi co do wielkości, po Oświęcimiu, obóz na ziemiach polskich. Przez obóz przeszło około 150 tys. osób. Zginęło tu około 80 tys. osób. Na terenie muzeum można obejrzeć dawne zabudowania (baraki więźniarskie, krematorium, wieże strażnicze), mauzoleum oraz potężny Pomnik Walki i Męczeństwa.

Pomnik odsłonięto w 1969 roku na terenie byłego hitlerowskiego obozu koncentracyjnego na Majdanku. Pomnik składa się z dwóch głównych elementów – Bramy i Mauzoleum, połączonych ze sobą Drogą Hołdu i Pamięci. Uroczystego odsłonięcia pomnika dokonano w 1969 r., w obecności przedstawicieli najwyższych władz państwowych (m.in. premier Józef Cyrankiewicz), byłych więźniów, mieszkańców miasta i okolic, gości z zagranicy, łącznie blisko 100 tys. osób.

Atrakcje turystyczne województwa

Kazimierz Dolny - był miastem królewskim Korony Królestwa Polskiego. Do miejsc chętnie zwiedzanych należy m.in.: **Wzgórze Trzech Krzyży -** zwane również potocznie Górą Trzech Krzyży. To wzniesienie w Kazimierzu Dolnym nad Wisłą, to jedna z najbardziej popularnych atrakcji turystycznych w tym regionie i punktów widokowych. Krzyże na szczycie wzniesienia umieszczono w 1708 roku w związku z licznymi ofiarami cholery, która w tamtych czasach pustoszyła okolice. Na wzgórze prowadzą kamienne schody, a zbocza pokrywa rzadka roślinność, m.in.: omany i ostnice.

Rynek w Kazimierzu Dolnym - Rynek w Kazimierzu Dolnym nad Wisłą został wytyczony razem z ulicami przy lokacji miasta na cztery lata przed bitwą pod Grunwaldem, w 1406 roku. W Polsce rządził wtedy król Władysław Jagiełło. Obecny wygląd, pięknie zdobione kamienice to pozostałość po majątkach kupieckich rodów, które w XVI wieku bogaciły się na handlu zbożem. Dzisiaj rynek jak i całe miasteczko jest licznie odwiedzane przez turystów z całego kraju. Wśród zabytkowych kamienic wyróżnia się bogato zdobiona Kamienica pod św. Mikołajem i Krzysztofem z XVII wieku, a jednym z symboli miasta jest Kościół Farny.

Zamość – jest jednym z większych ośrodków kulturalnych, edukacyjnych i turystycznych województwa. Za sprawą unikalnego zespołu architektoniczno-urbanistycznego Starego Miasta **bywa nazywany "perłą renesansu", "miastem arkad" i "Padwą północy".** Autorem planu Zamościa oraz jego najważniejszych budowli był nadworny architekt kanclerza Bernardo Morando, Włoch z Padwy.

W 1992 roku zamojskie Stare Miasto zostało wpisane na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO.

Ratusz w Zamościu - pochodzi z końca XVI wieku. Został zbudowany w stylu manierystyczno-barokowym. Posiada 52 metrową wieżę zagarową i jest głównym budynkiem Rynku Wielkiego w Zamościu. Od lat 70-tych XX wieku Ratusz jest siedzibą zamojskiego magistratu. **W południe z Ratusza grany jest hejnał, ale tylko na trzy strony świata.** Na zachód trębacz nie gra, zachowując tym samym tradycję, którą zapoczątkował Jan Zamoyski. Założyciel miasta Zamość był swego czasu ogromnym przeciwnikiem Zygmunta III Wazy, a że król rezydował w Krakowie, Zamoyski zakazał trębaczowi grać w tamtym kierunku.

Pałac Potockich w Radzyniu Podlaskim - powstał około 1750 roku. Należy do najpiękniejszych rezydencji okresu rokoka w Polsce. Zaprojektował go nadworny architekt królów Polski Jakub (Giacomo) Fontana, jeden z najzdolniejszych architektów tamtego okresu . Zbudowany przez niego zespół pałacowo-parkowy wzorowany był na architekturze francuskiej. **Dzisiaj można go śmiało porównywać z takimi cudami architektury jak Wersal, Pałace Admiralicji w Petersburgu, Wilanów czy Pałac Branickich w Białymstoku**. Obecnie jest on siedzibą kilku państwowych instytucji, m.in. Sądu Rejonowego, Państwowej Szkoły Muzycznej i Miejskiej Biblioteki Publicznej.

Pałac w Kozłówce - W zacisznej Kozłówce koło Lubartowa znajduje się przepiękny, potężny kompleks pałacowy - dawna siedziba Zamoyskich. Obecnie w pałacu mieści się **Muzeum Zamoyskich.** Z pałacem związanych jest wiele niezwykłości i ciekawostek. Uwagę zwiedzających przyciągają dwa takie same lustra: jedno wiszące na ścianie północnej a drugie na (przeciwnej) południowej. Gdy się spojrzy w jedno z luster to mamy wrażenie jakbyśmy patrzyli w niekończący się tunel. W tym samym pałacu w jednym z pokoi jest dębowy parkiet, który ma specyficzny ciemny kolor. Taki kolor został uzyskany poprzez moczenie drewna w wodzie przez aż sto lat!

Nałęczów - historyczne uzdrowisko pod Lublinem nazywane jest miasteczkiem zdrowia. Uzdrowisko Nałęczów powstało 11 lutego 1878 r. jako dzieło lekarzy sybiraków . Już ponad sto lat temu Nałęczów przyciągał kuracjuszy, w tym licznych artystów. Mieszkał tu Stefan Żeromski, leczył się m. in.:Bolesław Prus. Sercem Nałęczowa jest ponad 20 hektarowy park uzdrowiskowy, przez który przepływa rzeka Bochotniczanka, tworząc w jego centrum staw z wysepką pośrodku, na którą przerzucono romantyczny mostek. W barokowym Pałacu Małachowskich zachowały się cenne sztukaterie, w palmiarni obok urządzono pijalnię wód mineralnych.

Pałac Małachowskich **to jeden z najcenniejszych zabytków Nałęczowa** otoczony pięknym, starym parkiem. Pałac został wybudowany w całości prawdopodobnie w latach 1771-1775 dla Stanisława i Marianny z Potockich Małachowskich.

Obecnie w pałacu na parterze mieści się Muzeum Bolesława Prusa. Muzeum gromadzi pamiątki i materiały dokumentujące życie i twórczość pisarza, ze szczególnym uwzględnieniem jego związków z Nałęczowem i rodzinną Ziemią Lubelską. Muzeum Bolesława Prusa obok istniejącego od 1928 r. Muzeum Stefana Żeromskiego uzupełnia wiedzę o literackim Nałęczowie, **Pomnik w postaci ławki odlanej z brązu znajduje się w parku zdrojowym przed Pałacem Małachowskich. Przedstawia postać pisarza w meloniku, z dłonią opartą na książce.**

Podziemia kredowe w Chełmie - to unikalny na skalę światową labirynt podziemnych korytarzy wyżłobionych w kredzie, który na pięciu poziomach ciągnie się kilkadziesiąt kilometrów pod chełmską starówką. **Podziemia powstawały na przestrzeni kilkuset lat.** Wydobywana pod mieszczańskimi kamienicami kreda służyła w dawnych czasach jako budulec. Stopniowe żłobienie podziemnych korytarzy przez pokolenia chełmskich mieszczan odbywało się bez jakichkolwiek projektów czy uzgodnień. W ten sposób powstał labirynt kredowych lochów, który dzisiaj stanowi atrakcję turystyczną o niezwykłych walorach. Jak wszystkie podziemia tak i to kredowe ma swego opiekuna – tu jest nim dobrotliwy **Duch Bieluch** - łagodny dla dobrych ludzi; bielą szat rozjaśnia mroki labiryntów, zabłąkanym wskazuje drogę Można mu powierzyć swoje najskrytsze marzenia, które ponoć dobrym ludziom się spełniają.

Szczebrzeszyn to malutkie miasteczko w okolicach Zamościa, lecz znacznie starsze Zamość. Okazało się że **prawa miejskie Szczebrzeszyn ma od 650 lat zaś pierwsi osadnicy osiedlili się na wzgórzu Zamkowym 5 tysięcy lat temu**. Na wzgórzu zamkowym jest jeden z najstarszych cmentarzy żydowskich w Polsce oraz szczątki zamku (a raczej jego wieży) z wczesnego średniowiecza. Miasto kryje jeszcze wiele nie zbadanych archeologicznych tajemnic, przykładem są zapomniane sieci tuneli - lochów, które rozciągają się pod miastem. Tunele, według relacji mieszkańców, prowadzą ze Wzgórza Zamkowego, pod miastem i dalej poza obręb nieistniejących już murów miejskich. **Legenda głosi**, że podobno jeden z podziemnych tuneli prowadzący z zamku był wystarczająco szeroki i wysoki, aby zmieścić w nim karetę zaprzężoną w konie. Pojazd miał służyć jako środek ewakuacyjny dla możnowładców, którzy przebywali na zamku w Szczebrzeszynie w razie niespodziewanego oblężenia.

Chrząszcz w Szczebrzeszynie - U podnóża Góry Zamkowej w Szczebrzeszynie stoi ciekawa drewniana rzeźba przedstawiająca chrząszcza, nawiązująca do słynnego wierszyka Jana Brzechwy "W Szczebrzeszynie chrząszcz brzmi w trzcinie" Od 2002 roku pomnik chrząszcza przyciąga do Szczebrzeszyna szerokie rzesze turystów. Jest to chyba jedyny na świecie pomnik tego owada. Rzeźba wysokości 3 metrów, o średnicy 1 metra, wykonana jest z lipowego pnia przez uczniów Liceum Sztuk Plastycznych z Zamościa

Wioski i zagrody tematyczne – w województwie lubelskim zwiedzić można ciekawe wioski tematyczne m. in.: **Wieś mleczną w Żeszczynce, Wieś pszczelarską w Pszczelej Woli, Wieś kowalską w Wojciechowie, Wieś garncarską w Łążkach Garncarskich, Wioskę Gotów w Masłomęczu i kilka innych.**

Wieś rumiankowa – Hołowno - rumiankowe pola to częsty widok w poleskiej wsi Hołowno i znak rozpoznawczy jednej z pierwszych wsi tematycznych, jakie powstały w regionie. Goście odwiedzający Ośrodek Edukacji Regionalnej w Hołownie mogą uczestniczyć w zbiorze tych ziół, a później - w trakcie warsztatów praktycznych - własnoręcznie zrobić rumiankowe mydło albo czerpany papier.

Sąsiadujące z Hołownem Zaliszcze to prawdziwa Wioska Dyniowa. Można tu wziąć udział w warsztatach plastycznych “Dyniowe strachy" lub poszerzyć swą wiedzę przyrodniczą w trakcie panelu “Zwierzęta w Dyniowej Wiosce". W Zaliszczu działa także grupa żonglerska, wykorzystująca w swych pokazach... małe dynie ozdobne.

Wioska Gotów w Masłomęczu - Masłomęcz to niewielka miejscowość pod Hrubieszowem, która stała się znana w całej Europie dzięki wykopaliskom archeologicznym. Na masłomęckich polach lubelscy archeolodzy odkryli osady i cmentarzyska Gotów - germańskiego plemienia z basenu Morza Północnego, które wędrując nad ciepłe Morze Czarne, osiedliło się w Kotlinie Hrubieszowskiej aż na trzy wieki.
Gockie chaty w Masłomęczu wyglądają jak te z III–IV wieku. Odtworzono też całe wyposażenie: skóry, charakterystyczne naczynia i narzędzia, łóżka. **Archeolodzy zrekonstruowali chatę, w której prezentowane jest życie Gotów sprzed 1700 lat**.

Założyli też trzypokoleniową grupę rekonstrukcyjną, popularyzującą wiedzę na temat bogatej przeszłości regionu **Co roku w lipcu wieś jest gospodarzem Biesiady Archeologicznej, podczas której inscenizowany jest gocki targ oraz warsztaty m.in. garncarskie, tkackie, wyrobu biżuterii, broni i odzieży**. Jednak największe emocje wzbudzają pokazy walk gockiego oddziału z rzymskimi legionistami.

Roztoczański Park Narodowy leżący w województwie lubelskim istnieje od 1974 roku chroniąc najciekawsze i najcenniejsze przyrodniczo rejony przepięknego Roztocza, które niegdyś były lasami Ordynacji Zamojskiej. Spotkać tam można 700 gatunków roślin i aż 19 zespołów leśnych, w których występuje około 400 drzew pomnikowych. Z dużych ssaków na terenie parku występują m. in.: jelenie, sarny, dziki, wilki, rysie, lisy , borsuki i kuny. W dolinie rzeki Wieprz zadomowiły się bobry. Do parku sprowadzono też **koniki polskie**, będące potomkami tarpanów. Najbogatszy jest tam świat owadów – samych chrząszczy naliczono ponad 2000 gatunków.

Poleski Park Narodowy – rezerwat biosfery UNESCO. Położony jest w polskiej części Polesia, utworzony 1 maja 1990. Obejmuje liczne bagna, torfowiska i jeziora krasowe oraz naturalne kompleksy leśne z bogactwem flory i fauny, znajdujące się na Równinie Łęczyńsko-Włodawskiej. Jego powierzchnia jest płaska, z dużą ilością jezior, stawów, bagien i torfowisk. Na terenie parku można podziwiać namiastkę tundry lub lasotundry, wysuniętą najdalej na południowy zachód w Europie[. Zachowane w tym rejonie ekosystemy bagienne to obszary, które rozwijały się bez ingerencji człowieka od czasów ustąpienia ostatniego zlodowacenia. Na terenie parku występuje około tysiąca gatunków roślin naczyniowych, z czego 170 to gatunki rzadkie, 81 podlega ochronie gatunkowej. Fauna Poleskiego Parku Narodowego obejmuje wiele rzadkich gatunków zwierząt - razem około 290 gatunków. Wiele zwierząt należy do gatunków chronionych.

Opracowanie : Katarzyna B. z III a., opiekun SKE: Iwona W.

W opracowaniu wykorzystano informacje zawarte m.in. na stronach :

http://www.lublin.turystyka.pl
http://www.lubelskie.pl
http://www.polskieszlaki.pl
http://lubelskie.enui.pl
http://www.magiczny-lublin.pl
http://www.intour.pl
http://slideplayer.pl
http://lublin.eu
http://otolublin.pl
http://www.lublin.turystyka.pl
http://www.lublin.eu
http://www.bajkowyzakatek.eu
http://www.poznajlublin.pl
http://lublin.lovetotravel.pl
http://www.polskaniezwykla.pl
http://www.folklor-lalki.pl
http://pl.wikipedia.org